

När åsikterna om behandling går isär

Får patienterna bestämma vem som ska vårda dem? Kan de kräva en viss typ av medicinsk utredning och behandling? Svaren finns i lagtexten och diskuteras nu i återkommande föreläsningar på sjukhuset.

TEXT PIA HELLSING
ILLUSTRATION TOVE HENNIX

Sjukhusjuristen Daniel Håkansson blir ofta uppringd av vårdpersonal som undrar över sina egna och patienternas rättigheter och skyldigheter. Det kan till exempel handla om att anhöriga stör verksamheten och att det försvårar arbetet. Andra vittnar om att patienterna kräver vissa utredningar och behandlingar, att de fotograferar och filmar personalen eller rentav skäller ut dem. Ibland handlar det om rena trakasserier som kan ha sexuella anspelningar.

– Det här är givetvis helt oacceptabelt. En patient eller anhörig har inte rätt att uppträda hur som helst och personalen har ingen enskild skyldighet att vårda en viss person, säger Daniel Håkansson som haft flera föreläsningar i ämnet på Karolinska och som tycker att lagen täcker de flesta situationer som uppstår.

IDÉ FALL där patienterna försöker bestämma om vilka utredningar och behandlingar som ska ske, är det enligt Daniel Håkansson den

behandlande läkaren som har sista ordet.

– Patienten har rätt till en omsorgsfull och sakkunnig vård men kan inte diktera villkoren. Det är vårdgivaren som presenterar menyn men patienten har däremot rätt att tacka nej, säger Daniel Håkansson.

Han poängterar att personalen ska utgå från huvudregeln som handlar om att samråda med patienterna, de anhöriga eller vårdnadshavarna genom så kallat "informerat samtycke". Det innebär att vårdpersonalen talar om vilka vårdmöjligheter som finns och vad de olika alternativen innebär.

– Vi måste naturligtvis försöka tillmötesgå patienterna och

"Patienten har rätt till en omsorgsfull och sakkunnig vård"

LÄS MER:

- ▶ **Hälso- och sjukvårdslagen** – reglerar landstingets skyldigheter
- ▶ **Patientsäkerhetslagen paragraf 6** – reglerar vårdpersonalens skyldigheter
- ▶ **Patientlagen** – reglerar patientens och närståendes ställning i vården

söka samråd med dem så gott det går. Målet måste ju ändå vara att tillsammans avgöra vad som är bäst för den enskilda personen, säger Daniel Håkansson.

Han refererar till extra svåra fall där anhöriga eller vårdnadshavare har önskemål som kanske kan äventyra patientens hälsa och i värsta fall innebära döden.

– I de här fallen måste personalens medicinska uppdrag att bibehålla hälsa komma i första rummet.

Vad ska personalen göra om det skär sig helt med patienten och de närstående?

– Då måste den ansvariga chefen kliva in och prata med de inblandade eller se till att personalen slipper vårda patienter där relationen är ansträngd. De kan också ringa till mig, säger Daniel Håkansson. ●

